

d) organizacija turističke propagande u zemlji i inozemstvu osnivanjem posebnih turističkih biroa, organiziranjem informativne službe i t. d.;

e) održavanje veze sa međunarodnim vladinim i nevladinim organizacijama i inozemnim nacionalnim organizacijama u pitanjima turizma;

f) pružanje pomoći u stručnom obrazovanju osoba koje rade na poslovima u oblasti turizma.

2. Članstvo u Turističkom savezu Jugoslavije obavezno je za Savez ugostiteljskih komora Jugoslavije, Savez saobraćajnih komora Jugoslavije, Saveznu vanjsko-trgovinsku komoru, Udruženje poduzeća za saobraćaj putnika i turista Jugoslavije i Auto-moto savez Jugoslavije, kao i za veće privredne organizacije (ugostiteljska, turistička i saobraćajna poduzeća) čiji je rad od naročitog značaja za turizam, a koje se određuju statutom Turističkog saveza.

3. Statutom Turističkog saveza odredit će se visina i namjena doprinosa koji su dužni uplaćivati obavezni članovi Turističkog saveza.

4. Savezno izvršno vijeće daje suglasnost na imenovanje generalnog sekretara Turističkog saveza Jugoslavije.

5. Nadzor nad zakonitošću rada Turističkog saveza Jugoslavije u vršenju poslova iz toč. 1. ove odluke vrši Savezno izvršno vijeće neposredno ili preko organa koji ono odredi.

6. Statut Turističkog saveza Jugoslavije potvrđuje Savezno izvršno vijeće.

7. Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu FNRJ«.

R. p. br. 40

Beograd, 9. veljače 1955.

Savezno izvršno vijeće

Zamjenjuje Tajnika,
Moma Marković, v. r.

Potpredsjednik,
Bođoljub Čolaković, v. r.

66.

Na temelju čl. 32. st. 2 Zakona o inspekciji rada, u vezi sa čl. 12. toč. 8. Zakona o provedbi Ustavnog zakona, Savezno izvršno vijeće propisuje

PRAVILNIK

O TEHNIČKIM I ZDRAVSTVENO-TEHNIČKIM ZAŠTITNIM MJERAMA PRI RADU U CRNOJ METALURGIJI

I. OPĆE ODREDBE

1. U svrhu sprečavanja i otklanjanja opasnosti za život i zdravlje osoba zaposlenih u proizvodnji sirovog željeza u visokim pećima, u proizvodnji čelika u Simens-Martinovim i električnim pećima, kao i pri obradi čelika u valjaonicama, primjenjuju se tehničke i zdravstveno-tehničke zaštitne mjere predviđene ovim pravilnikom.

2. Ukoliko ovim pravilnikom pojedine tehničke i zdravstveno-tehničke zaštitne mjere nisu predviđene ili nisu drukčije određene, primjenjivat će se odredbe Općeg pravilnika o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama pri radu (»Službeni list FNRJ«, br. 16/47 i 36/50) i Pravilnika o službi spasavanja i pružanja prve pomoći u rudnicima i topionicama (»Službeni list FNRJ«, br. 29/52).

II. ZAŠTITNE MJERE U POGLEDU POJEDINIH UREĐAJA I PRI RADOVIMA

A. Proizvodnja sirovog željeza

a) Visoke peći

Zaštitne mjere u pogledu uređaja

3. Visoke peći i njihovi uređaji moraju biti izvedeni i zaštićeni tako da se radovi na proizvodnji sirovog željeza mogu vršiti bez opasnosti i štetnih posljedica.

4. Zaštita visokih peći i njihovih uređaja mora biti provedena na slijedeći način:

a) U svrhu zaštite od prskanja željeza i troske, izljevni otvor peći mora biti snabdjeven pokretnom branom koja se pri kraju probijanja otvora spušta na žlijeb. Pred izljevnim otvorom sa obje strane korita (jarka) kojim teče ispušteno željezo mora postojati dovoljno širok prostor ničim nezakrčen (alatom, stepenicama i sl.), koji treba da je ravan. Prolazi moraju biti uređeni po mogućnosti sa strane livnog polja, te ograđeni i dobro osvijetljeni.

b) Za vrijeme izlijevanja željeza, kao i pri zatvaranju otvora peći, bilo da se ono vrši ručno ili mehanički, mora se u zračnom vodu održavati natpritisak od najmanje 0,2 atm., kako bi se spriječila eventualne eksplozije.

c) Kad se troska granulira, žlijeb za granulaciju mora biti tako načinjen da plinovi i para izlaze u dimnjak.

d) Kad se posude s tekućim željezom i troskom, prevoze vagonetima, posude na njima moraju biti osigurane tako da se ne mogu izvrnuti.

e) Topioničarima mora se omogućiti da korita za tekuće željezo i trosku, kao i alat, a naročito žlice za probe i njihove kalupe prije upotrebe dobro osuše.

f) Kod postojećih peći kod kojih se punjenje vrši ručno, na grotlu moraju se nalaziti najmanje 2 radnika koji istresaju materijal u peć (zasipači). Kad se podižu nove visoke peći, mora se predvidjeti zasipanje (punjenje) mehaničkim putem.

Ako se zatvarač zasipnog otvora pokreće sa grotla, radno mjesto na kome se nalazi rukovalac napravom za pokretanje zatvarača, mora biti zaštićeno od plamena i plinova.

g) Naprava za pokretanje zatvarača zasipnog otvora mora biti tako izvedena da se pri vršenju radova na održavanju i popravcima zatvarača i u oknu peći zatvarač i naprava koja ga pokreće mogu na siguran način fiksirati, da se ne bi mogli sami pokrenuti.

Kad se radi iznad grotla pri otvorenim zatvaračima zasipnog otvora, radna podišta moraju pružati zaštitu od pada u peć. Prema prilikama treba predvidjeti naročite zaštitne skele ili neku vrstu uređaja za hvatanje (na pr. mrežu).

h) Visoka peć mora biti snabdjevena napravom kojom se može promatrati kako se zasipni materijal sliježe u peći.

Radnici na grotlu, topioničari pri dnu peći i rukovaoci napravama za pokretanje zatvarača odnosno zasipnog stroja moraju biti međusobno povezani uređajem za sporazumijevanje.

i) Vagoneti sa šaržirnim posudama (zasipna kola) moraju biti izvedeni tako da radnicima, kad se nalaze na njima za vrijeme kretanja vagoneta, pružaju punu sigurnost, i da se posude na njima ne mogu izvrnuti.

j) U svrhu promatranja oklopa i zida visoke peći, ova razmjerno svojoj visini mora imati potreban broj podišta širokih najmanje 1 m i ograđenih i zaštićenih od nevremena.

Obaveze radnika i drugog zaposlenog osoblja

5. Osobama zaposlenim oko peći, kao i svim drugim osobama, zabranjeno je prelazanje korita kojim teče željezo i troska, kao i prolazanje i zadržavanje pred izljevnim otvorom, što je naročito opasno pri kraju probijanja. Kad je vidik zbog pare ili dima slab, na tim mjestima mora se kretati veoma oprezno i pridržavati se postavljene ograde.

Za vrijeme rada zabranjeno je nepotrebno zadržavanje kraj visoke peći.

6. Pri punjenju posuda tekućim željezom i troskom ili pri njihovom izlivanje, kao i za vrijeme kretanja vagoneta sa posudama s tekućim željezom ili troskom, zabranjeno je zadržavanje kraj ovih posuda odnosno stajanje na ovim vagonetima. Izuzetno dopušteno je stajanje na vagonetima za prijevoz troske samo ako na vagonetima ima zaklon koji štiti od topionog zračenja.

Posude za tekuće željezo ili trosku ne smiju se puniti do vrha.

Tekuće željezo ne smije se doticati mokrim i hladnim alatom.

7. Ako se za probijanje otvora peći upotrebljava kisik, topioničari moraju se brinuti da boce sa kisikom budu zaštićene od toplote i da se nalaze izvan neposrednog područja peći (zbog eventualnog prodiranja tekućeg željeza).

8. Kad se pri izlivanje željeza otvor peći ručno proširuje, radnici moraju voditi računa o tome da iz peći izlazi ugljikov monoksid a često i olovna para, koji su za zdravlje veoma štetni. Zbog toga oni moraju ovaj posao vršiti služeći se odgovarajućim maskama.

9. Da bi se spriječilo pregorijevanje duvnica i hladionika i da bi se onemogućio prodor tekućeg željeza kroz oklop visoke peći, za to određeni topioničar dužan je starati se i poduzimati potrebne mjere za pravilno hlađenje visoke peći i duvnica, kao i za pojačano hlađenje prekomjerno zagrijanih dijelova oklopa.

Na svako u pogledu zagrijavanja sumnjivo mjesto topioničar dužan je odmah upozoriti nadzornika visoke peći.

10. Kad kretanje zasipnog materijala u peći zapne (peć »visi«), za promatranje kretanja tog materijala određena osoba mora o tome obavijestiti nadzornika peći, koji je dužan odmah poduzeti mjere da se taj zastoj otkloni.

11. Prilikom radova iznad zasipnih otvora osoba određena za vršenje nadzora nad tim radovima dužna je prema prilikama na licu mjesta poduzimati mjere sigurnosti protiv opasnosti od plinova. Takve su mjere: upotreba zaštitnih aparata protiv plinova, podizanje radnih skela osiguranih da se sa njih ne može pasti, zaposljavanje radnika u grupama a ne pojedinačno, sporazumijevanje među radnicima dozivanjem ili znakovima i sl. Pri radovima koji traju duže (kao na pr.: pri zakivanju, skidanju rđe i premazivanju), radna mjesta treba po mogućnosti tako postavljati da vjetar na njih ne donosi plinove koji izlaze iz peći.

Ako postoji opasnost od survavanja, radnici moraju se vezati, osim ako rade na skelama koje su tako osigurane da se sa njih ne može pasti

12. Pregledi oklopa peći, popravci na pećima, kao i poslovi na podštima peći, ne smiju se vršiti pojedinačno. Ovakve poslove mora uvijek vršiti više osoba sa izvjesnom međusobnom udaljenošću, tako da jedna osoba može drugu vidjeti. Prilikom ovakvih radova, u slučaju potrebe ove su osobe dužne upotrebljavati zaštitne aparate protiv plinova.

O radovima na održavanju i popravcima zatvarača zasipnog otvora i u oknu peći, vođa radne ekipe dužan je obavijestiti rukovodca napravom za pokretanje zatvarača prije početka rada i samo vođa radne ekipe smije opozvati određene mjere sigurnosti. Prilikom radova u oknu peći, radnici moraju se vezati; te radnike treba stalno nadziravati.

Posebne obaveze poduzeća

13. Uprava topionice mora kontrolirati sadržaj olova u dobavljenoj željeznoj rudi. Čim utvrdi da je sadržaj olova tolik da ugrožava zdravlje i život zaposlenih osoba, uprava topionice dužna je poduzeti, i po potrebi, poštiti mjere da se spriječi štetno djelovanje olova.

14. Prilikom radova na izlivanje željeza ili troske, na čišćenju duvnica ili ostalih radova koji ugrožavaju oči, poduzeće mora radnicima osigurati zaštitne naočari. Poduzeće je dužno radnicima na ovim poslovima, prema potrebi, staviti na raspolaganje odgovarajuće maske protiv plinova.

Prilikom rada s tekućim željezom ili troskom, kao i pri radu u livnom polju, poduzeće mora radnike snabdjeti zaštitnom obućom, nesagorivim zaštitnim odijelom i rukavicama.

Zasipačima na grotlu peći koji su zaposleni na ručnom punjenju poduzeće mora staviti na raspolaganje maske protiv ugljikovog monoksida.

15. Posjetiocima, u slučajevima masovnih posjeta, poduzeće ne smije dopustiti pristup blizu opasnih mjesta u krugu visoke peći.

b) Plinski vodovi i ostali plinski uređaji

Zaštitne mjere u pogledu uređaja

16. Na plinskim vodovima koje treba obilaziti, staze moraju imati s obje strane ogradu visoku 1,5 m, i prirubne letvice uz pod. Ako se staza postavlja samo s jedne strane plinskog voda, oko njegove sredine — stazu treba zaštititi samo sa vanjske strane.

Ograda na stazama, hodnicima za obilaženje i podštima mora u područjima ugroženim od plinova biti tako izvedena da čovjek u ležećem stavu ne bi mogao sa njih pasti. Razmak između poprečnih letvica ograde i prirubnih letvica uz pod ne smije iznositi više od 25 cm.

Određbe st. 2 ove točke odnose se i na skele koje se podižu za radove na održavanju i za popravke.

17. Uzlaze i prilaze (ventilima, obilaznim stazama, otvorima za ulaz u plinske vodove) koji se nalaze u području opasnom zbog plina, treba tako urediti da prolaznici budu osigurani od pada zaštitom sa leđa, i to: koševima, obručima i sl.

18. Plinski vodovi i aparati za čišćenje plina moraju biti izvedeni tako da se za vrijeme pogona mogu čistiti a da se u njih ne ulazi.

Otvori za ulaz u vodove treba da su veliki najmanje 60 X 60 cm i da se nalaze što je moguće bliže tlu.

19. Otvoreni zatvarači sa vodom na napravama za odvođenje plina, na napravama za čišćenje i slično, a koji su pod pritiskom za vrijeme pogona, ne smiju se nalaziti u zatvorenim prostorijama niti u jamama i prostorijama neposredno vezanim sa zatvorenim prostorijama.

Ovakvi zatvarači sa vodom, kad su smješteni na polju, moraju biti uredeni tako da dubina ronjenja plinske cijevi bude najmanje triput veća nego što iznosi dubina koja odgovara najvećem pritisku za vrijeme pogona.

20. Ventil ili pipci dovoda vode za dopunjavanje zatvarača sa vodom moraju se postaviti izvan domašaja opasnosti od plina, koja bi mogla rastiti uslijed izbacivanja vode iz zatvarača.

* Kad ocijedene vode iz plina nema toliko da zatvarači budu napunjeni vodom, moraju se poduzeti potrebne mjere da voda stalno pritječe. Pritom mora se omogućiti lako kontroliranje pritjecanja vode.

21. Mjerila za plin u obliku slova »U« sa otvorenim slobodnim krakom, smiju se upotrebljavati u zatvorenim prostorijama samo onda kad se može sigurno spriječiti da visok pritisak plina ne izbaci tekućinu.

Dovodne plinske cijevi do mjerila moraju sa ovim biti sigurno spojene, kako bi bila isključena mogućnost da sa mjerila spadnu.

22. Plinski vodovi moraju biti snabdjeveni zasunima i ventilima za zatvaranje i dovoljnim brojem zaklopaca za provjetravanje, za čišćenje i za slučaj eksplozije, ili nekim drugim napravama koje služe istim svrhama.

Da bi zaklopci odgovarali svojoj namjeni za slučaj eksplozije, ne smiju biti zakvačeni, preopterećeni ni vezani, već samo, po potrebi, obilježeni glinom.

23. Kad se plinski vodovi nalaze kraj ili iznad prostorija određenih za boravak ljudi, ili kad vodovi prolaze kroz mjesta gdje se ljudi kreću, zaklopci (priklonci) za slučaj eksplozije ne smiju se postaviti na te dijelove voda odnosno u njihovu blizinu. Ako se kretanje ljudi u području vodova ne može izbjeći, zaklopce treba zaštititi.

24. Da bi se poslom moglo ulaziti u plinske vodove, naprave i aparate, zatvarači plina moraju biti potpuno sigurni kako protiv natpritisaka i variranja pritiska plina, tako i protiv propuštanja plina. Zato se ne smije pojedinačno upotrebljavati zasun ili zatvarač sa vodom jer oni pojedinačno ne daju punu sigurnost.

Ako se upotrebe dva zasuna, prostor među njima mora se provjetravati ili odvojiti od plinskog voda.

25. Zatvaračima sa vodom onih dijelova plinskog voda gdje se radi, voda mora stalno pritjecati i iz njih otjecati.

Zaštitne mjere iz prethodne i ove točke moraju se primjenjivati i pri otcijepljenju visoke peći od plinskog sabirnog voda.

26. Zaklopci za slučaj eksplozije i zaklopci na otvorima za čišćenje moraju biti izvedeni tako da se pomoću užeta ili lanca mogu izdaleka pokretati.

Obaveze radnika i drugog zaposlenog osoblja

27. U plinske vodove, naprave i aparate smije se ulaziti tek pošto se ovi sigurno zatvore odnosno odijele od plinske mreže i pošto se, prema prilikama, dovoljno produvaju vodenom parom, ohlade i dobro provjetre. I za vrijeme rada u njima, oni se moraju provjetravati.

28. Radovi u unutrašnjosti plinskih vodova, naprava i aparata moraju se vršiti odozgo nadolje, tako da nad radnicima ne vise naslage prašine ili mulja. Pritom se mora voditi računa o tome da iz prašine i mulja izbija plin.

Za vrijeme ovih radova radnici moraju imati zaštitna odijela i rukavice od gume, i moraju biti vezani užetom kako bi ih u slučaju nužde čuvar mogao izvući.

Svi radovi na čišćenju spomenutih uređaja moraju se vršiti po uputama, i pod rukovodstvom osobe ovlaštene za vršenje nadzora. Bez njezinog znanja nitko ne smije mijenjati njezine upute za rad.

29. Poslije zatvaranja prolaza plina, zaklopci za slučaj eksplozije i zaklopci na otvorima za čišćenje koji se nalaze kraj ventila i na vodovima, moraju se otvoriti dok još postoji natpritisak plina. Prilikom njihovog otvaranja pred otvorima ne smije se nitko zadržavati.

Poslije otvaranja zaklopaca, najmanje 10 minuta nitko se ne smije približiti otvorenim zaklopcima, jer

postoji opasnost da bi iz otvora mogao izbiti plamen, ili nastati eksplozija zbog miješanja plina i nadirućeg zraka ili paljenja čadi.

30. Osobe zaposlene kod visoke peći čim primijete da iz plinskih vodova, naprava ili aparata izbija plin ili ovo samo nasiute, dužne su o tome izvijestiti osobu koja vrši nadzor.

31. Kad plinski vodovi, naprave i aparati nisu u pogonu, moraju se pregledati svi njihovi sastavni dijelovi i ispitati da li ispravno funkcioniraju.

Tom prilikom moraju se otkloniti svi nedostaci koji bi se pojavili za vrijeme pogona, ako prije nisu bili otklonjeni.

Isto tako, mora se odstraniti i sprati sav mulj iz plinskih vodova i sa zidova čistilaca plina, ispustiti voda iz svih vodnih uređaja i odstraniti na njima nataloženo blato.

32. Zabranjen je rad na plinskim vodovima, napravama i aparatima pri svjetlosti svjetiljki sa otvorenim plamenom. Prilikom tih radova moraju se upotrebljavati sigurnosne električne svjetiljke.

Prilikom rada na plinskim vodovima, napravama i aparatima ni pod maskama radnici ne smiju bez potrebe okretati lice prema mjestu gdje plin izlazi. Oči treba da im budu zaštićene gumenim naočarima sa bezbojnim staklom.

Posebne obaveze poduzeća

33. Prilikom rada na plinskim vodovima, napravama i aparatima i uopće svuda gdje postoji opasnost od trovanja plinovima iz visoke peći, smiju se zaposlavati samo za takva mjesta naročito uvježbanj radnici, koji moraju biti snabdjeveni ispravnim i ispitanim plinskim maskama sa cjedilima za ugljikov monoksid.

Na svaka dva radnika sa maskama treba odrediti po jednog profesionalnog čuvara (spasioca), koji treba imati na raspolaganju izolacioni aparat za disanje sa kisikom. Čuvar ne smije biti suviše udaljen od radnika, i mora ove stalno promatrati da bi im pri-tekao u pomoć ako bi im pozlilo.

Na opasnim mjestima radnici moraju biti osigurani zaštitnim pojasom i vezani užetom.

34. Poduzeće je dužno zabraniti svako nepotrebno približavanje ili zadržavanje stranih osoba kod vodova i čistilaca plina i na mjestima gdje je moguće trovanje plinom. Ono se mora starati da svi ulazi u prostorije gdje se nalaze plinske naprave budu zatvoreni i da se na vratima stavi natpis »Pažnja — plin«.

Ulazak u takve prostorije dopušten je samo tamo zaposlenim radnicima i osobama koje vrše nadzor nad radom, što se mora na vratima napisati.

35. Raspored svih poslova pri puštanju plina u plinski vod i pri puštanju u pogon čistilaca plina i ostalih plinskih naprava pri obustavi rada pojedinih grupa visokih peći ili pojedinih visokih peći, dijelova ili cijele plinske mreže i plinskih naprava, kao i u svim izvanrednim slučajevima za vrijeme pogona ili pri naročito opasnim radovima, — vrši i određuje odgovorni tehnički upravnik, odnosno njegov zamjenik, ili od njega određeni poslovođa pogona visoke peći.

Odgovorna osoba mora biti stalno na licu mjesta i ona određuje početak pojedinih faza spomenutih radova.

36. Na temelju odredaba ovog pravilnika i propisa o uređenju plinske službe pri visokim pećima, odgovorni tehnički upravnik visoke peći mora izdati pota-rije pismene upute za provođenje zaštitnih mjera prilikom stavljanja plinskih vodova, naprava i aparata u pogon, za vrijeme njihovog rada i pri obustavi rada pojedinih dijelova plinske mreže ili visokih peći, prilikom poslova na održavanju i popravcima plinske mreže, naprava i aparata, kao i prilikom radova na plinskim plamenicima.

Sa ovim uputama mora se upoznati nadzorno osoblje visokih peći i radnici zaposleni na spomenutim poslovima.

Najvažnije odredbe ovih uputa moraju biti objavljene u izvodu na vidnom mjestu u odnosnim odjelima pogona.

B. Proizvodnja čelika

a) Generatori plina

Zaštitne mjere u pogledu uređaja

37. Pri generatorima plina moraju se provesti slijedeće zaštitne mjere:

a) Generatori za proizvodnju plina smiju se postavljati samo na otvorenim prostorima ili u dobro provjetrenim prostorijama. Osim prostorija za izvlačenje pepela i za punjenje generatora, građevina za generatore ne smije imati nikakvih drugih prostorija ni katova.

Ako se prostorija za izvlačenje pepela nalazi ispod nivoa dvorišta, ona se mora naročito dobro provjetravati. Ovakva prostorija mora biti svijetla, lako pristupačna i sa više prilaza stepenicama, a u svrhu odvođenja vode — vezana sa kanalizacijom.

b) Svaki generator mora imati napravu kojom se može zatvoriti veza sa glavnim plinskim vodom (kanalom).

Ako se plin sprovodi podzemno, on se mora voditi željeznim cijevima.

Zabranjeno je graditi zidane kanale za sprovođenje plina.

c) Da bi se plin koji se još razvija u generatoru pošto se zatvori veza sa glavnim plinskim vodom, mogao ispustiti u slobodan prostor, mora biti postavljen dovoljno širok i dugačak cijevni vod do iznad krova generatora.

Isto tako, mora postojati mogućnost da se neposredno kraj generatora ovaj ispusni vod brzo i lako otvara ventilom ili zasunom.

d) Lijevak za punjenje generatora ugljenom mora imati poklopac koji se može na njega hermetički pričvrstiti tako da ne propušta plin. Kad se otvara donji konični zatvarač da ispušta ugljen iz lijevka u generator, poklopac lijevka mora biti zatvoren i pričvršćen na lijevku.

e) Otvori na generatoru za miješanje moraju imati parne ili zračne zatvarače, koji i za vrijeme miješanja treba da sprečavaju izbijanje plina.

f) Zračni vod mora biti snabdjeven napravama koje će ga zaštititi od eksplozije uslijed vraćanja plina (zaklopci protiv povratnog udara, umeci koji pružaju mali otpor u slučaju eksplozije i sl.), ako se na koji drugi način vraćanje plina ne može spriječiti.

Mora postojati mogućnost da se neposredno prije ulaska u generator zračni vod zatvori. Uređaj za zatvaranje mora biti tako izveden da se njime rukuje sa platforme za punjenje generatora.

g) Na platformi za punjenje generatora moraju biti postavljene naprave za mjerenje pritiska plina i zraka.

h) Između generatora i mjesta potrošnje plina mora postojati veza za sporazumijevanje.

Obaveze radnika i drugog zaposlenog osoblja

38. Kad se rad kojeg generatora obustavlja, mora se plin kroz ispusni vod izvesti u slobodan prostor. Ako ima na raspolaganju vodene pare, istovremeno treba toliko pare uvoditi u generator da u njemu bude neznatan natpritisak. Pritom zasune na zračnim vodovima treba zatvoriti.

39. Ako u dovodu zraka postoje smetnje, moraju se poduzeti zaštitne mjere iz prethodne točke ako na raspolaganju nema za rad spremne puhaljke.

Prije nego što se puhaljka ponovno stavi u pogon, mora se pod rešetke generatora duhati para, kako bi se potisnuo plin koji se eventualno tamo nalazi. U svakom slučaju mora se plin iz generatora još neko vrijeme puštati ispusnim vodom u slobodan prostor.

U slučajevima nedostajanja plina ili potpritiska, za to određena osoba mora ograničiti davanje plina potrošačima, ili davanje obustaviti.

40. Pri izvođenju plinskih vodova i naprava, kao i pri radovima na njihovom održavanju i popravljanju, moraju se svrsishodno primjenjivati odredbe toč. 22.—29. i 31.—34. ovog pravilnika.

41. Svi važniji poslovi, kao: stavljanje generatora u rad, puštanje plina u glavni vod i aparate, kao i pražnjenje ovih, obustava rada generatora i vršenje popravaka za vrijeme pogona, smiju se vršiti samo u prisutnosti poslovođe pogona generatora ili njegovog zamjenika, i to po njegovim potanjim uputama.

Svim izvanrednim i opasnim poslovima na generatorima, plinskim vodovima i napravama mora neposredno rukovoditi odgovorni tehnički upravnik ili njegov zamjenik.

Posebne obaveze poduzeća

42. Na temelju odredaba ovog pravilnika o uređenju plinske službe u metalurškim odjelima koje generatori snabdjevaju plinom, odgovorni tehnički upravnik pogona generatora mora izdati potanja pismena uputstva u svrhu zaštite rada pri stavljanju generatora u rad, puštanju plina u glavni plinski vod i aparate, kao i pražnjenju ovih, pri obustavi rada pojedinih generatora ili grupa generatora, pri radovima na njihovom održavanju i vršenju popravaka za vrijeme pogona.

Sa ovim pismenim uputstvima mora se upoznati kako nadzorno osoblje pogona generatora, tako i radnici zaposleni na spomenutim poslovima.

43. Izvod najvažnijih točaka uputstava iz prethodne točke mora se objaviti na vidnom mjestu odnosnih odjela pogona.

b) Simens-Martinove peći

Zaštitne mjere u pogledu uređaja

44. Zbog opasnosti od plinova, prostor pod platformom za punjenje i prostor među komorama peći (generatorima) mora biti stalno osvijetljen.

45. Platforma za punjenje peći mora biti toliko izbočena prema dvorištu da pri manipuliranju šaržirnim koritima ne bi iz korita mogao ispadati materijal u dvorište čeličane.

46. Šaržirna korita moraju imati na dnu otvor kroz koji se cijedi voda.

Dodatni materijal (ferosilicij i sl.) koji se stavlja u peć mora biti suh.

47. Platforma za ispuštanje čelika mora biti na podesan način ograđena do izljevnog žlijeba, da bi radnici zaposleni na probijanju i zatvaranju otvora peći bili zaštićeni od pada u prostor za izlivanje.

48. Dijelovi dizalica izloženi toplotnom zračenju moraju biti dobro zaštićeni (na pr. izolirajućim limovima na izvjesnoj udaljenosti od usijane mase), ili moraju biti jače izrađeni nego što bi to njihovo opterećenje zahtijevalo (na pr. kuke za prijenos izljevnih kotlova).

Spomenuti nosivi dijelovi moraju se povremeno kontrolirati da nisu naprsli.

Obaveze radnika i drugog zaposlenog osoblja

49. U prostorima pod platformom za punjenje i među komorama peći (generatorima), nitko se bez potrebe ne smije zadržavati.

50. Troska se ne smije ispuštati na vlažno tlo odnosno u vlažnu jamu. Zbog opasnosti od eksplozije, u području izlivanja troske ne smije biti lokvi vode.

51. Za vrijeme mijenjanja smjera strujanja plina u komorama razvodnim ventilom, zabranjeno je zadržavati se pred vratima peći. Isto tako, zabranjeno je zadržavati se na komorama dok plin njima prolazi.

Posebne obaveze poduzeća

52. Poduzeće je dužno na ulazima gdje je zbog plina zabranjen pristup staviti natpis: »Opasno za život — zbog plina« i »Zadržavanje zabranjeno«.

Ovi natpisi, kad je mrak, moraju biti osvijetljeni.

53. Poduzeće je dužno snabditi naočarima sa tamnomodrim (kobalt) staklom radnike koji rade neposredno kod Simens-Martinove peći i koji zbog prirode posla moraju promatrati usijane mase.

Isto tako, poduzeće je dužno radnike snabditi zaštitnim pregačama od nesagorivog materijala i rukavicama ili nadlamicama.

Pri izlivanju čelika, radnicima se moraju staviti na raspolaganje sredstva za zaštitu lica.

c) Električne peći

Zaštitne mjere u pogledu uređaja

54. Električne peći moraju biti tako uređene da se rukovanje elektrodama vrši sa sigurnog mjesta, a ne sa svoda peći.

Metalno tijelo peći mora biti uzemljeno.

55. Vrata peći moraju biti zaštićena. Ona moraju zatvarati peć tako da iz nje ne mogu izlaziti iskre i ugrožavati okolinu.

Obaveze radnika i drugog zaposlenog osoblja

56. Za vrijeme rada električne peći zabranjeno je stupanje na svod peći kao i doticanje nosača elektroda, elektrodnih valjaka i električnih sprovodnika.

57. Sav alat koji pri radu dolazi u dodir sa čelikom u peći, mora se prihvatati pomoću zaštitnih rukavica.

Radnici zaposleni kod peći moraju nositi cipele sa drvenim donovima.

58. Pri promatranju usijane mase u električnim pećima radnici moraju biti snabdjeveni odgovarajućim zaštitnim naočarima.

Posebne obaveze poduzeća

59. Poduzeće je dužno radnike snabditi osobnim zaštitnim sredstvima spomenutim u toč. 57. i 58. ovog pravilnika i od radnika zahtijevati da se njima pri radu koriste.

C. Obrada čelika u valjaonicama

Zaštitne mjere u pogledu uređaja

60. U valjaonicama moraju biti poduzete slijedeće zaštitne mjere:

a) Podovi u valjaonicama moraju biti ravni i bez ikakvih prepreka.

b) Platforme i prijelazi preko spojki valjaka moraju biti solidno i čvrsto izvedeni. Oni moraju biti snabdjeveni prirubnim letvicama i, ako to rad dopušta, ograđeni sa obje strane.

Slobodni rukavci valjaka koji nad tlom ili iznad prolaza strše izvan valjačkog stana, moraju se zaštititi.

Stolovi kojima se podiže usijano željezo pri valjanju, moraju biti tako zaštićeni da valjačima ne bi bile povrijeđene noge pri pomicanju stola (zastori, visoke prirubne letvice na dovoljnoj udaljenosti).

c) Za vrijeme rada valjačkih pruga moraju vretena, spojke i grebenasti valjci biti zaštićeni sa obje strane valjačkih stanova. Ako je potrebno da se za vrijeme rada ležaji reguliraju ili podmazuju, mora postojati mogućnost da se to vrši, a da se zaštita potpuno ne ukloni (uska vratašca, rešetkasto izveden pokrov i sl.). Na spojkama valjaka smije se raditi samo kad valjačka pruga miruje.

Krajevi žice kojom se vezuju drveni ulošci spojki ne smiju se odsijecati, već moraju biti savijeni.

d) Ako se ležaji valjaka osiguravaju zaštitnim kapicama, oko ovih kapica moraju se postaviti dovoljno jaki obruči od kovanog željeza, koji će zadržavati odlomke kapice, ako bi ova prsila. Između kapica i obruča mora biti dovoljan međuprostor.

e) Prilazi na valjačke stanove i podišta na njima za penjanje na valjačke stanove u slučajevima potrebe moraju biti tako izvedeni da se na njih ne prenose potresi od kretanja valjaka i da pružaju potpunu sigurnost da se sa njih ne može pasti.

f) U valjaonicama žice, gdje to pogonske prilike zahtijevaju, moraju se ispred i iza valjačkih pruga objesiti zaštitne mreže u svrhu zaštite valjača od žice koja bi se izvila u visinu.

g) Radna mjesta na valjačkim prugama žice i sitnih profila moraju se osigurati zaštitnim stupovima usadenim čvrsto u pod i savijenim na gornjem kraju. Zabranjeno je umjesto ovakvih stupova upotrebljavati spojke valjaka pričvršćene kocima zabijenim u pod.

Valjani materijal (žica i sitni profili) mora se između valjačkih stanova sprovesti otvorenim ili zatvorenim žljebovima, da ne bi naletio na valjače.

Također, između kružnih sprovodnih žljebova moraju se postaviti zaštitni stupovi ili zidovi protiv žljeza koje bi pri valjanju iskočilo.

h) Motovila (namotači) moraju biti opremljena sprovodnim žljebovima. Motovila moraju biti tako uređena da radno mjesto rukovaoaca bude sprijeda i sa strane zaštićeno i da rukovalac može radni prostor dobro promatrati.

Obaveze radnika i drugog zaposlenog osoblja

61. Kad to pogonske prilike nužno zahtijevaju, za vrijeme valjanja na valjačke stanove smije se penjati samo onda ako su u tu svrhu izgrađeni prilazi i podišta (toč. 60. pod e) ovog pravilnika).

62. Ako se pri namatanju na motovilo žica savije u petlju, ova se smije rasplesti tek pošto se motovilo zaustavi.

63. Ako komad valjanog materijala zapne na ulaznom otvoru među valjcima komad se mora pred ulazom odbiti. Potreban alat za ovo mora biti uvijek pri ruci.

64. Zabranjeno je nepotrebno prilaženje i stajanje pred valjcima gdje izlazi valjani materijal, kao i zadržavanje izvan pojasa zaštitnih stupova. Za vrijeme pogona ne smije se bez naročite potrebe prelaziti preko petlji nastalih pri valjanju žice.

65. Sabrana užarena troska koja otječe iz zagrijanih peći smije se izljevati samo u suhe posude, a istresati tek kad se ohladi.

Posebne obaveze poduzeća

66. Stavljanje u pogon valjačkih pruga mora se nagovijestiti određenim jasnim zvučnim znakom.

Ako nema sigurnih prijelaza, zabranjen je saobraćaj preko puteva kojima se pri valjanju kreće usijano željezo ili preko uređaja za hlađenje valjanog željeza osobama koje nisu na ovim radovima neposredno zaposlene.

Na naročito opasnim mjestima, kao što su neki međuprostori, ova se zabrana saobraćaja mora naročito objaviti natpisom ili se moraju postaviti branici.

Ako prilike posla zahtijevaju, za kretanje na spomenutim mjestima moraju se urediti sigurni prijelazi.

67. Radi zaštite od prskanja troske, poduzeće mora radnicima staviti na raspolaganje zaštitne mrežice za lice ili štitnike.

68. Poduzeće mora se starati da se popravci ili prepravci na kotrijačama, stolovima za podizanje materijala pri valjanju, napravama za hlađenje valjanog željeza i t. d. vrše tek kad se prema prirodni posla i prilikama na licu mjesta poduzmu sve potrebne zaštitne mjere. Da za vrijeme ovih radova ne bi došlo do pokretanja spomenutih uređaja od strane nepozvanih osoba, poduzeće mora na odnosnim mjestima istaći natpis o zabrani njihovog stavljanja u pogon.

D. Mašinske dizalice (kranovi)**Zaštitne mjere u pogledu uređaja**

69. Mašinske dizalice (dizalice sa elektromagnetima, dizalice za punjenje Simens-Martinove peći, za snabdijevanje generatora ugljenom, za prijenos izljevnihi kotlova, za svlačenje i prijenos ingota i sl.) moraju biti u svim svojim dijelovima izvedene po opće priznatim pravilima savremene tehnike.

70. Na krajevima staze dizalice moraju postojati jaki odbojnici na pero, koji moraju biti dobro pričvršćeni i osigurani. Isto tako, krajevi staze prijevozne mačke moraju biti snabdjeveni graničnim papučama ili odbojnicima.

71. Svaka dizalica mora biti snabdjevena kočnicama i zvoncem za davanje signala.

Čelična užad popravljena nadopletanjem, ili koja su oštećena ili imaju kakav čvor, ne smiju se upotrebljavati pri pogonu dizalice.

72. Za penjanje na dizalicu i silaženje sa nje, u pravilu, moraju biti uredene stepenice, tako da radnici zaposleni na dizalici na siguran način mogu doći do svog radnog mjesta. Gdje su u tu svrhu postavljene ljestive, kretanje po njima mora biti osigurano protiv pada zaštitom sa leđa (kao: obručima i sl.).

Isto tako, u svrhu osiguranja obilaženja mosta i prijevozne mačke, na njima moraju biti uredene ograđene platforme za prolaz.

73. U slučaju potrebe (kvarovi na mehanizmima, prekid struje i sl.), radnicima na dizalici mora biti omogućen odlazak ili pristup na svako mjesto gdje se dizalica nađe. U tu svrhu, kraj staze dizalice mora biti uređena platforma za prolaz, sa koje se bez opasnosti može doći na dizalicu. Prema potrebi, platforma mora biti snabdjevena ogradom sa jedne ili sa obje strane.

74. Upravljaču dizalicom mora biti omogućen pregled cijelog područja rada. Prostor (kabina) gdje se upravljač nalazi mora biti dovoljno prostran, kako bi upravljač mogao nesmetano rukovati ondje smještenim uređajima za pokretanje i zaustavljanje radnih elemenata dizalice.

Na mjestu gdje boravi upravljač dizalicom pod mora biti obložen drvetom ili nekim drugim materijalom koji ne sprovodi električnu struju.

Obaveze radnika i drugog zaposlenog osoblja

75. Radnici zaposleni na dizalici smiju se služiti samo prilazima određenim u toč. 72. ovog pravilnika.

Pristup napravama dizalice dopušten je samo upravljaču i radnicima zaposlenim na održavanju, popravcima ili pregledu dizalice, koji moraju biti upoznati sa svim opasnostima koje im prijete pri vršenju njihovih dužnosti.

76. Na početku svake smjene upravljač mora ispitati kočnice, pregledati užeta i kontrolirati pravilno funkcioniranje električnih uređaja. Ako ustanovi prije početka ili za vrijeme rada neke nedostatke, ne smije početi odnosno nastaviti rad dizalice dok za to određena osoba spomenute naprave i uređaje ne dovede u ispravno stanje.

77. Upravljač dizalicom mora upotrebljavati uređaje za pokretanje prijevoznih naprava dizalice (komandne poluge ili dugmeta) tako da se dizanje, spuštanje i prijevoz tereta vrši bez trzanja. Isto tako, upravljač mora, naročito pri spuštanju, izbjegavati naglo zaustavljanje tereta, kao i mosta ili prijevozne mačke, kako bi se izbjeglo jače njihanje obješenog tereta.

78. Vuča u kosom smjeru u pravilu je zabranjena. Samo u izuzetnim slučajevima takva se vuča smije vršiti u pravcu kretanja mosta ili mačke, i to samo u sporazumu i pod rukovodstvom osoba koje vrše nadzor, kao i pod uvjetom da pritom čelično uže ne struže o dijelove dizalice ili koje druge konstrukcije odnosno predmete.

Zabranjeno je pokretanje vagona ili drugih vozila dizalicama. Isto tako, dizalicom ne smiju se otključavati pričvršćeni ili usađeni predmeti. Zabranjeno je izvođenje njihanja tereta da bi se teret spustio na mjesto koje se pomoću dizalice inače ne može doći.

79. Za vrijeme prijevoza upravljač dizalicom mora stalno promatrati teret. Ako zapazi da se povezani komadi tereta (tračnice, cijevi i sl.) međusobno pomiku, mora teret spustiti na tlo, da bi se komadi tereta bolje povezali.

Upravljač mora izbjegavati da sa teretom prelazi iznad ljudi. Ako to nije moguće izbjeći, za vrijeme takvog prelaska upravljač mora davati posebne signale.

Ako se za prijevoz željeznih tereta upotrebljavaju elektromagneti, pod ovima se, kad nose teret, ni u kojem slučaju ne smiju nalaziti ljudi.

80. Prije nego što napusti dizalicu, upravljač mora staviti na tlo eventualno okačeni teret, podići kuku do najvišeg dopuštenog mjesta, po mogućnosti dizalicu dovesti do silaznih stepenica, sve komandne poluge staviti u neutralni položaj i glavnim prekidačem iskopčati pogonsku struju.

Upravljač ne smije napustiti dizalicu dok na njoj visi teret.

Kad se dizalice nalaze na slobodnom prostoru, pri napuštanju dizalice upravljač mora osigurati most uređajem za to određenim, da most ne bi krenuo.

81. Na kraju smjene, pri predaji dizalice, upravljač mora svog nasljednika upozoriti na eventualne nedostatke zapažene pri radu, i ove prijaviti i osobi koja vrši nadzor.

82. Upravljači dizalicama moraju se strogo pridržavati pismenih uputa propisanih od strane odgovornog tehničkog upravnika mašinskog pogona.

Posebne obaveze poduzeća

83. Poduzeće je dužno na vidnom mjestu svake dizalice istaći oznaku o njezinoj nosivosti, koja mora biti i odozdo jasno vidljiva. Svako prekoračenje ove nosivosti najstrože je zabranjeno.

84. Nikakvi predmeti, kao što su: alat, posude sa mazivom i sl., ne smiju se ostavljati na podu ili na nosivoj konstrukciji dizalice, već se moraju čuvati u ormariću za to određenom.

Zapaljiv materijal (ulje, mast, krpe za čišćenje i sl.) smije se držati na dizalici samo u neophodno potrebnim količinama, i to u vatrosigurnim i dobro zatvorenim posudama na naročitom mjestu na mostu.

85. Osobama koje nisu zaposlene na dizalici, zabranjen je pristup dizalici. Ova se zabrana mora objaviti natpisom pri dnu stepenica odnosno ljestava.

86. Upravljači dizalicama moraju biti iskusne i pouzdane osobe, starije od 18 godina, koje su za ovaj posao naročito obučene i osposobljene.

Za svakog upravljača dizalicom prije nego što bude zaposlen na tom radnom mjestu mora biti liječnički utvrđeno da ne boluje od neke bolesti ili da nema neku manu uslijed koje bi bilo ugroženo zdravlje ili život njegov ili drugih radnika.

87. Svi dijelovi mašinskih dizalica i njihovih staza moraju se periodično temeljito pregledati. U t. zv. toplim pogonima (visoke peći, čeličane i valjaonice) ovakvi se pregledi moraju vršiti dvaput godišnje, a u ostalim pogonima (generatori, dvorišta i sl.) — jedamput godišnje. Osim toga, u toplim pogonima nosive naprave i električni uređaji dizalica moraju se pregledati jedamput mjesečno, a u ostalim pogonima jedamput u dva mjeseca.

Preglede vrše osobe ovlaštene za kontrolu, koje određuje odgovorni tehnički upravnik mašinskog pogona, koji je ujedno dužan starati se i o pravodobnom otklanjanju utvrđenih nedostataka. Svoj nalaz ove osobe moraju upisivati u knjigu pregleda dizalice.

Pri pregledu, osobe koje vrše pregled moraju voditi računa i o tome da li upravljači održavaju dizalicu u čistom stanju i da li mehaničke dijelove u dovoljnoj mjeri podmazuju.

88. Na temelju odredaba ovog pravilnika i postojećih propisa odgovorni tehnički upravnik mašinskog pogona dužan je izdati potrebne upute za provođenje tehničkih zaštitnih mjera pri radu na mehaničkim dizalicama. Ove upute moraju obuhvatiti sve poslove upravljača dizalicom i zakačivača (vezača) tereta i njihovo međusobno sporazumijevanje, kao i održavanje, popravke i vršenje ispitivanja i pregleda svih dijelova dizalica i njihovih staza.

III. KAZNENE ODREDBE

89. Povreda odredaba toč. 4., 13. — 26., 33. — 37., 42. — 48., 52. — 55., 59., 60., 66. — 74. i 83. — 88. ovog pravilnika od strane poduzeća, direktora poduzeća i druge odgovorne osobe u poduzeću povlači odgovornost po odredbama čl. 94. Zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika odnosno čl. 28. i 29. Zakona o inspekciji rada.

90. Novčanom kaznom do 10.000 dinara kaznit će se za prekršaj radnik odnosno druga zaposlena osoba u poduzeću ako ne postupi po odredbama toč. 7., 9. — 11., 12. st. 2 i 3, 27., 29. st. 1, 30., 32. st. 1, 38. — 41., 50., 65. i 76. — 82. ovog pravilnika ili ako postupi protivno tim odredbama.

91. Nepoduzimanje ili nepridržavanje zaštitnih mjera koje se prema toč. 2. ovog pravilnika imaju poduzeti u smislu odredaba Općeg pravilnika o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama pri radu povlači odgovornost po odredbama čl. 101. Uredbe o saglašavanju posebnih propisa o prekršajima u uredbama i drugim propisima Vlade FNRJ i njezinih organa sa odredbama Osnovnog zakona o prekršajima (»Službeni list FNRJ«, br. 56/51), a nepoduzimanje ili nepridržavanje zaštitnih mjera koje se prema toč. 2. ovog pravilnika imaju poduzeti u smislu odredaba Pravilnika o službi spasavanja i pružanja prve pomoći u rudnicima i topionicama (»Službeni list FNRJ«, br. 29/52) povlači odgovornost po odredbama čl. 38. tog pravilnika.

IV. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

92. Odredbe ovog pravilnika primjenjivat će se u svim topionicama, čeličanicama i valjaonicama željeza koje se budu podigle poslije njegovog stupanja na snagu.

Postojeća poduzeća crne metalurgije koja ne ispunjavaju odredbe ovog pravilnika u pogledu sigurnosti pri radu, dužna su zaštitne mjere kod uređaja i radova u što kraćem roku, a najkasnije u roku od dvije godine, postepeno uskladiti sa odredbama ovog pravilnika.

Rokove za postepeno primjenjivanje odredaba ovog pravilnika u već postojećim poduzećima određivat će nadležna inspekcija rada po pribavljenom mišljenju rudarsko-metalurške inspekcije, vodeći računa o objektivnim materijalnim i tehničkim mogućnostima.

93. Ovaj pravilnik stupa na snagu danom objavljenja u »Službenom listu FNRJ«.

R. p. br. 7

Beograd, 31. siječnja 1955.

Savezno izvršno vijeće

Tajnik, Potpredsjednik,
Veljko Zeković, v. r. Svetozar Vukmanović, v. r.

67.

Na temelju čl. 79. toč. 7. Ustavnog zakona Savezno izvršno vijeće donosi

RJEŠENJE

O OSNIVANJU SAVEZNOG ZAVODA ZA PROUČAVANJE ŠKOLSKIH I PROSVJETNIH PITANJA

1. Osniva se Savezni zavod za proučavanje školskih i prosvjetnih pitanja (u daljnjem tekstu: Zavod).

2. Zavod je savezna ustanova koja vrši naročito ove poslove:

a) prikuplja, sistematizira i obrađuje dokumentaciju o prosvjetnim, školskim i pedagoškim pitanjima;
b) pomaže prosvjetne ustanove, udruženja i prosvjetne radnike u njihovom radu snabdijevajući ih informacijama i pedagoškim materijalom;

c) na temelju potreba našeg socijalističkog društvenog razvoja i suvremenih pedagoških dostignuća,